

Hembygds filatelisten

Nr 4 2017

Tidskrift för hembygdsfilateli

Årgång 34

Innehållsförteckning

Efterlysning	1
<i>Arne O. Olsson</i>	
Riksföreningen för Hembygdsfilateli	2
Ordföranden har ordet.....	3
<i>Anders Bock</i>	
Insändare	3
<i>Erik Idhult.</i>	
Daniels ned -och uppgång	4
<i>Erik Idhult</i>	
En liten posthistoria från Hemavan	9
<i>Olov Fägrema</i>	
Post till och från Söderfors.....	11
<i>Giselher Naglitsch</i>	
Nya medlem och matrikeländringar	15
Ortstämplar i Halland på Skilling Banco.....	16
<i>Staffan Bengtsson</i>	
Postlinjer i Norrbottens län	19
Våren 2018	20
Kallelse till årsmöte.	20
Årsavgiften.....	20

Efterlysning

Här avbildad stämpel med texten
POSTMÖTET i
ÖREBRO 27-29
Nov:br 1901
finns inte omnämnd
i 1952-års Stämpel-

handbok, varken som "tillfällig postanstalt" eller som "halvofficiell".

Har möjligen någon av våra medlemmar uppgifter om stämpeln och om Postmötet 1901?

Vid Nordiska Postmötet i Stockholm 1903 användes en officiell stämpel (Handboken nr 10) liksom vid Postmötet i Södertälje 1916 (Handboken nr 31). Den senare är oerhört sällsynt och har beteckningen RR.

Arne O. Olsson

(Postmöten tycks också ha hållits i Falun den 22-24 juli 1909 och Uppsala den 10-12 augusti 1922. Finns det stämplat från dessa möten också undrar redaktören.)

Annonspriser:

Handlarannons (färg):

Helsida bak 1500 kr,

Övriga helsidor 1250 kr

Medlemmar: gratis (svartvit)

Riksföreningen för Hembygdsfilateli

RIKSFÖRENING INOM SVERIGES FILATELIST-FÖRBUND

Styrelsen

Ordförande

Anders Bock
Runebergsgatan 3
114 29 Stockholm
0708-49 06 39
anders.bock@comhem.se

Vice ordförande

Gunnar Lithén
Vejlegatan 9 5tr
164 44 Kista
070-378 00 11
gunnar.lithen@gmail.com

Kassör

Alf-Göran Arneholm
Seminariégatan 22A
791 36 FALUN
070-633 13 06
alarn2001@hotmail.com

Sekreterare

Kent Karlsson
Pyrolavägen 13 4tr
181 60 Lidingö
08-766 01 85, 070-370 25 03
kk.karlsson@comhem.se

Material till nästa nummer kan skickas till redaktören. **MANUSSTOP FÖR KOMMANDE NUMMER**

20/1 (nr 1), 1/4 (n 2), 20/6 (nr 3) samt 1/10 (nr 4) .

Ledamot

Ingvar Norelius
Vänortsstråket 1B
191 61 Sollentuna
08-35 65 74
inno@bredband2.com

Suppleanter

Olov Fägremon
Faktorns gata 11 B
741 39 Knivsta
070-662 03 80
olafagremon@gmail.com

Göran Heijtz
Box 19541
104 32 Stockholm
070-710 83 60
goran@novastamps.com

Redaktör (adjungerad)

Gunnar Zetterman
Siargatan 15 2tr
118 27 Stockholm
08-642 40 48
gunnar@smps.se

Vår webbsida & e-post

www.sff.nu/hembygdsfilatelisterna
e-post: hb.filateli@gmail.com

Årsavgift

Årsavgiften är för närvarande 150 kronor.
Föreningens PlusGiro: 98 86 28-4

Ordföranden har ordet

Med detta nummer av Hembygdsfilatelisten avslutar vi nu ännu en årgång. Detta nummer kommer dessutom ut helt i färg. Jag vill passa på att tacka er alla. Först och främst vår redaktör, Gunnar, för ett sedvanligt gediget och proffsigt arbete, och också naturligtvis er alla som bidragit med artiklar, frågor och inlägg.

Om någon funderar på ett nyårslofte för 2018 har jag ett tips. Varför inte lova att skicka ett bidrag till Hembygdsfilatelisten?

En God Jul och Ett Gott Nytt samlarår
Önskar er

Anders Bock

Insändare

Detta svar är möjligen överspelat beroende på en artikel i nya numret av SFT. Men låt oss gå tillbaka till källan nämligen Kjell Arvidssons genmäle på min förra artikel i nummer 2 av Hembygdsfilatelisten. Som jag uppfattar Kjell är han inte emot "automationen". Vad Kjell mer specifikt menar kan jag inte tolka på annat sätt än ett välkomnande av de nya frimärkena som inte möjliga att blöta loss.

Mitt svar är detsamma: jag håller fast vid att samlandet måste ske på det "gamla" sättet det vill säga frimärkena måste kunna frigöras från sitt underlag för att sedan kunna exponeras på ett albumblad. Någon annan lösning är inte möjlig.

I detta avseende kan jag gärna benämnas som gammelmodig men låt gå för det. Jag skäms inte för det betyget.

Inledningsvis får jag alltså hjälp av Bo Dahlner i kärnfrågan. I skrivande

stund dyker en artikel upp i SFT skriven av SFF:s ordförande. Enligt Bo är det möjligt att frigöra stämplade märken från underlaget med hjälp av rödsprit (t-röd). Till glädje för många som liksom jag misströstat när det gäller det fortsatta samlandet. Är detta verkligen sant frågar man sig i stillhet? Framtiden ger besked som alltid och då får vi möjlighet att återkomma till frågan.

Därmed skulle mitt genmäle på genmälet kunna avslutas, Bara några ord i hälsning från ett 40-årigt hemortssamlande till alla intresserade av hemortssamlande. Besök postkontoren, postombuden och glöm inte brevbararkontoren, i tid och otid. Stämpla, dokumentera.

Dina anteckningar blir till en ousäglig källa för framtiden. Intala dig själv att dina uppgifter inte finns hos PostNord utan är unika. Se dig som en värdefull kulturarbetare. Framtiden ska tacka dig
Erik Idhult.

Daniels ned -och uppgång

Erik Idhult

Med stränga vintrar och korta somrar i Västerbotten, i synnerhet åren 1866-1867, stod svälten för dörren. "Import" av brödsäd och mjöl från Stockholms-trakten blev lösningen. Ångfartygen stod beredda för transport rutten Stockholm-Umeå. Ett av dessa hette Daniel, byggt i Aberdeen 1853 och inköpt 1857 som ersättning för Umeå som förliste året innan. Ägare: "Umeå nya ångbåtsbolag". Nämnas bör att Daniel bara var ett av många fartyg som sörjde för att stilla hungriga magar här uppe i norr.

Daniels öde är dock av något annorlunda karaktär. I blyxtbelysning ger den också en bild av hur prekär livsmedels-situationen tedde sig för nu nära 150 år

sedan. Man kan anta att ångskonerten var flitigt anlitad; en tur avverkades på 3-5 dagar beroende på väder och vind. Beställningarna är väl dokumenterade i sparade brev ställda till grossistfirman Holmberg & Möller i Stockholm, liksom uppgift om redare och kapten. Breven har därtill i många fall båtens namn antecknat på framsidan utöver en anteckning på insidans brevpapper. Från mitt brev stämplat Stockholm K. K. 9.6.1866 på 12 öre Vapen kan jag citera: "Med Daniel ... sända mig 25 säckar rågmjöl ... 5 säckar spetsmjöl". Adressaten är som nämnts Holmberg & Möller och stämplades först vid ankomsten. Stockholm K. K. uttyds Stockholm

I brevbuvudet: Umeå 6 juni 1866. Av mottagaren H & M anteckning: Ank. 9 juni och besvarat 12 juni. Poststämplat Stockholm 3 tur 9 juni (utdelningsstämpel).

Kontrollkontor. Redaren kunde därefter erhålla halva portot det vill säga 6 öre. Tilläggas bör sägas att dessa brev ju äger ett stort posthistoriskt värde genom att innehålla "allt" vad ett brev kan bjuda på.

Den 1 oktoberdag 1866, det vill säga tre månader efter ovan nämnda seglats drabbade ödet på ett olyckligt sätt Daniel och dess besättning. På hemfärd från Stockholm med last av mjöl och säd gick fartyget på grund vid Öregrundet utanför Järnäs (andra källor säger Kalmarsund utanför Norrbyskär). Som tur i oturen sjönk fartyget på grunt vatten.

När vattenståndet på olycksplatsen i maj 1868 var osedvanligt lågt bidrog det till att fartyget bärgades och såldes som vrak till brukspatron Erik Häggström, Dalkarlså för 10 000 kr. Anledningen

till bärgningen var att komma åt lasten, eftersom den trots allt fortfarande var säljbar och eftertraktad. Det vattensjuka mjölet med gyttjemask gav upphov till epitetet "Dyngdaniel".

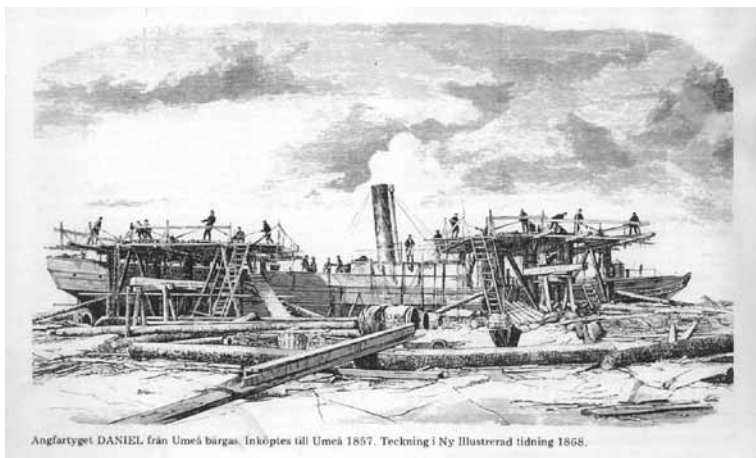
Daniels vidare äventyr berättar om en bogsering till Umeå för provisorisk reparation. Seglade senare till Stockholm och ombyggdes vid Södra Varvet och erhöll bland annat en ny ångmaskin.

År 1870 köptes fartyget för 80 000 kr av ett nytt bolag, Ångfartygsbolaget Norrland. Omdöpt till Norrland gick hon, liksom Daniel, på traden Umeå-Härnösand-Sundsvall-Gävle-Stockholm.

Redare återigen denne Erik Häggström fram till 1874. Vi slutar Norrlands historia med att berätta att hon såldes 1885 till grosshandlaren O V Slöör

I brevbuvudet: Umeå 6 juli 1870. Av mottagaren H & M anteckning: Ankom 8 juli och besvarat 12 juli. Poststämplat Stockholm 4 tur 8 juli (utdelningsstämpel).

Daniel såldes som vrak till brukspatron E Häggström, Dalkarlså och bärgades 1868. Efter reparation i Stockholm försågs ångaren med en ny ångmaskin om 80nhk (nominalhästkrafter).

Teckning i Ny Illustrerad tidning 1868.

Två fartyg vid Logårdskajen vid Stockholms slott. Hudiksvall II (Ångfartygs AB Hudiksvall), byggd som Daniel och hjulångaren Wermdö.

Sjöhistoriska museets foton.

i Stockholm och redades därefter av Stockholm-Norrlands Ångfartygs AB på traden Hudiksvall-Stockholm. Övertogs 1886 av Ångfartygs AB Hudiksvall och omdöptes till Hudiksvall II.

Såldes i september 1888 till Stavanger, Norge, omdöptes till Trafik och användes som sill- och oljetransportfartyg. Avfördes 1921 ur norska skeppslistan som sjunkit under uppläggning.

Nästa fråga är möjligen mera svår-tolkad. Hur länge pågick köpen av säd och mjöl från Stockholm? Vilka fartyg var involverade? Ett brev som gick med Norrland, stämplat Stockholm K. K. 8.7.1880, rör också en beställning

med samma innehåll som Daniel med "avsänt 12 buldanspallar (buldan är en grov tuskaftad vävnad) och beställa 10 säckar Kornmjöl, 2 säckar Rågsikt". En gissning är därför att behoven av hjälp till länet från omlandet var omfattande ännu flera år efter de så kallade nödåren 1866-1867.

Källor

Västerbottens skeppslista. Kurt Boberg 1977.

Umeå Frimärks- och Vykortsförenings jubileumskrift 1976. Artikel K-E Allberg.

Olsson, Carl-Gunnar; Svensk Kustsjöfart 1840-1940, Passenger- och lastfartyg i annonserad linjefart under 100 år. Fartyg, rederier och linjer

Tabeller från Sveriges officiella statistik, Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser åren 1866-1870 & 1871-1875, Vesterbottens län.

Tab. Litt. C. *Uppgift å till länet inkommen spanmål under nedannämnda år.*

	Rågmjöl.	Diverse mjöl.	Råg.	Korn.	Hafre.
	Centner.	Centner.	Kubikfot.	Kubikfot.	Kubikfot.
År 1866	24,900	19,000	48,000	110,600	4,100
» 1867	219,650	26,300	126,900	228,700	12,200
» 1868	123,300	17,300	54,200	132,500	4,650
» 1869	57,000	17,750	55,300	118,500	4,250
» 1870	32,500	15,000	45,200	65,500	1,600

Tab. Litt. D. *Priser å spanmål och potatis.*

	20 skålp. Rågmjöl.	20 skålp. Kornmjöl.	1 kub.f. Råg.	1 kub.f. Korn.	1 kub.f. Hafre.	1 kub.f. Potatis.
	R.d.r. öre.	R.d.r. öre.	R.d.r. öre.	R.d.r. öre.	R.d.r. öre.	R.d.r. öre.
År 1866	1 94	1 97	3 25	2 87	1 85	— 75
» 1867	2 80	2 55	4 45	4 —	2 25	— 95
» 1868	2 50	2 45	4 25	3 94	2 25	— 80
» 1869	2 —	2 25	3 50	3 20	1 92	— 75
» 1870	1 72	1 75	3 —	2 85	1 80	— 62

Förhållandet med spanmåls- och hö-grödan under perioden inhemtas af följande derom meddelade uppgifter i de årliga års-växtberättelserna.

	Spanmål.	Hö.
1866	Under medelmåttan.	Under medelmåttan.
1867	Total missväxt.	Medelmättig.
1868	Medelmättig och god.	Under medelmåttan.
1869	D:o d:o	Öfver medelmåttan, men skadad.
1870	Ymnig.	Ymnig.

Gällande *dagsverkspriser* hafva varit 1 r:dr 25 öre å 1 r:dr 75 öre under våren och sommaren samt 75 öre å 1 r:dr 25 öre under öfriga delen af året.

Såsom *understöd i följd af missväxt* hafva följande belopp af statsmedel i Näder beviljats, dels såsom anslag utan återbetalningsskyldighet och dels såsom räntefria lån.

	Anslag.	Lån.
1866	4,000 R:dr	16,000 R:dr
1867	74,700 »	385,000 »

Den ungefärliga *införseln* till länet af spanmål och mjöl under perioden visas af följande tabell:

	Rågmjöl.	Diverse mjöl.	Råg.	Korn.	Hafre.
	Centner.	Centner.	Kubikfot.	Kubikfot.	Kubikfot.
År 1871	32,751	23,279	17,313	17,595	2,970
» 1872	31,275	24,726	11,744	16,810	3,340
» 1873	44,927	30,999	16,380	20,575	3,775
» 1874	81,381	36,678	16,640	40,860	4,575
» 1875	45,689	27,645	13,555	11,730	3,175
Summa	239,023	143,327	75,532	107,570	17,835

Prisen å spanmål och potatis hafva ungefärligen varit de i nedanstående tabell upptagna:

	20 skålp. rågmjöl.	20 skålp. kornmjöl.	1 kub.fot råg.	1 kub.fot korn.	1 kub.fot hafre.	1 kub.fot potatis.
År 1871	1 67	1 75	3 12	2 70	2 —	— 75
» 1872	1 68	1 82	3 13	2 80	2 —	— 75
» 1873	1 85	1 83	3 12	2 90	2 05	— 72
» 1874	1 87	2 —	3 37	3 25	2 08	— 87
» 1875	1 75	1 71	3 15	3 25	1 92	— 87

Förhållandet med *afkastningen* af spanmåls- och högrödan under perioden visar sig af följande derom meddelade uppgifter i de årliga så kallade årsväxtberättelserna:

	Spanmål.	Hö.
år 1871	God.	Riklig.
» 1872	Öfver medelmåttan.	Fullt medelmättig.
» 1873	Nära medelmättig.	Medelmättig.
» 1874	Under medelmåttan.	Under medelmåttan.
» 1875	Öfver medelmåttan.	Öfver medelmåttan.

En liten posthistoria från Hemavan

Olov Fägrema

Hemavan är en tätort i Storumans kommun, Västerbottens län (Lappland). Tillsammans med möjligen mer kända Tärnaby Sveriges näst största alpina skidområde.

Byn hette från början Björkfors. När byn år 1918 försågs med post och telegraf byttes namnet till Hemavan. Björkfors med sin poststation fanns ju redan i Östergötland.

Den första föreståndaren för poststationen i Hemavan hette Ernst Johannes Johansson och var född år 1891. Johansson var en välkänd person i området och satt med i ledningen både för dåvarande Tärna kommun och byalaget hemma i byn. Hans engagemang i dessa sammanhang märks väl i förteckningen över tjänstledigheter där anledningen

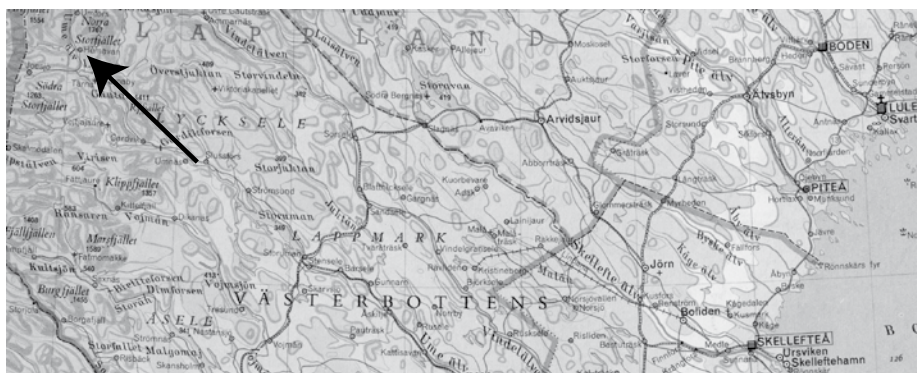
semester är mer ett undantag jämfört med offentliga uppdrag. Vikarierade gjorde hans son Erland och dottern Inga-Lisa under 1950-talet. Han var också känd för sin passion för cigarrer och kunderna slogs av cigarrök när man kom in i lokalen.

Verksamheten vid posten i Hemavan blev förhållandevis omfattande och uppbördens 1959 uppgick till 9 875 kronor. Lön, kallortstillägg och diverse ersättningar per månad framgår av tabellen på nästa sida.

Normalstämpel 58p.

Hemavans första stämpel var av typ Normalstämpel 58p och blev i början av

Karta över delar av Västerbotten. Hemavan ligger i övre vänstra hörnet.

1930-talet utbytt mot Normalstämpel 59b.

I sin fina sammanställning över Västerbottens stämplat angår Erik Idhult sist kända datum för denna svåra stämpel till 1931-04-02. Jag har i min samling funnit ett avtryck där det fattas blott tre dagar. När det gäller den nya

Normalstämpel 59b har jag funnit ett omvänt och sju månader yngre än det tidigast kända från 1932-01-14.

Johansson gick i pension 1959. Han var då 70 år gammal och hade då tjänat postverket i över 40 år – vilken trotjänare! ◇

Exempel på Normalstämpel 59b.

Ersättning per månad	Fr. o. m.	1/ 19	1/ 19	1/ 1958	1/ 1959
	Dnr				
	Lkl/år	6		3	3
Lön ¹				777 -	793 -
Personl. lönefyllnad					
Kollektstreck				26 65	26 65
Felräkningspenningar		5 -		15 -	15 -
Tief. hypotekstreck				2 90	2 90
Lokalersättning				48 -	48 -
Städningsersättning				40 35	43 50
Telefonbidrag					

Löner, tillägg, ersättningar med mera.

Post till och från Söderfors

Giselher Naglitsch

På jakt efter lämpliga objekt för beskrivning av Upplands postvägar hittar jag då och då riktigt intressanta brev. Fastän stämplor och befodringsföreskrifter är nog så intressanta, så finns ofta den verkliga eller utvidgade historien inför omslaget.

Tierp & Söderfors var adressen

Söderfors i norra Uppland är en tätort i Tierps kommun. Ett järnbruk anlades här på 1600-talet i syfte att smida ankare åt flottan. Söderfors bruk är ett av många vallonbruk i norra Uppland, men det enda som fortfarande är verksamt i större omfattning. De äldre bruksbyggnaderna är numera byggnadsminnesförklarade.

Länge var Söderfors något av en ändpunkt för landsvägen vid Dalälven och gränsen mot Gästrikland. Postärendena

sköttes via en postväska och avtal med postmästaren i Tierp. Postadressen var Tierp & Söderfors.

Vid tiden för de två brev som här skall visas, hade Tierp post två gånger i veckan i båda riktningarna. Fram till 1845 var det kärrpost. Sedan blev det kärrpost ena turen och snällpost den andra. Efter 1855 utökades trafiken mellan Uppsala och Gävle, vilket även gynnade Söderfors kontakter med omvärlden.

Det första brevet är avsänt från Stockholm med rak stämpel typ 16, vilken var i bruk 1825-1830. Portot för ett brev i första viktclass mellan Stockholm och Tierp var 4 skilling, vilket gällde perioden 1/1 1819 till 31/12 1830. Adressen visar tydligt att avsändaren visste att bruket hade postväska från Tierp. Den lyder:

Brev från Stockholm, med rakstämpel, till Söderfors via Tierp.

S:T:

Herr G: A: Forssenius

Tierp

& Söderfors

Brevets innehåll berättar mycket om tidens kommunikationer. Visserligen har man nära kontakt med sina kunder – brevlades, tack vare bra postala förbindelser. Men för landsvägstransporter gäller häst och vagn. För tyngre transporter gäller fortfarande att vatten förenar mera än det skiljer folk och bygder från varandra. Från Söderfors seglar man på Dalälven ut till Bottenhavet via Älvkarleby och Skutskär. Brevet lyder:

Herr G. A. Forsenius, Tierp & Söderfors
Stockholm 19 Jan: 1826

Wi hafva nyligen erhållit en beställning å 2ne stycken Smedjestäd, om hvilkas skyndsamma förfärdigande vid Söderfors, wi härmed vänligen hos Tit anhålla, och hvarå wi jemväl bifoga den oss tillhandakomne lösliga ritning jemte anmärkningar (äfven i öfversättning), så att dessa så mycket lättare till Tit benägne rättelse måtte kunna observeras; det ena af dessa städ önskas om 6, det andra 7 L# (Lispund?).

Skulle under winterföret, wid till äventyrs andra hitsändningar, dessa städ kunna medfölja utan att därigenom någon särskild kostnad drabbar oss, så wore sådant så mycket bättre emedan wi med första lägenhet i wåhr önskade kunna expediera dem till utrikes ort, i annat fall

be wi att få emotse dem med första fartyg som i år från bruket anländer.

Utbedjande oss några rader till svar, hafva wi äran med fullkomlig högaktning teckna

J:Fr: Ordmann & Co

Postkarta 1904, i Postmuseums samlingar, beskuren.

Det andra brevet har skickats från Uppsala med fyrkantstämpel typ 4. Det är daterat den 3/2 1849, vilket var en lördag. Lördagar gick snällposten från Stockholm till Gävle. Den passerade Uppsala kring midnatt, vilket krävde att all avgående post låg buntad och klar för omedelbar nedläggning i postväskan. Så även om snällposten skulle komma efter midnatt (söndag), skulle avgående brev vara stämplade med lördagens datum. Alla brev, upp till vikten 8 ¼ lod, ca 110 gram, som skulle expedieras en viss dag sändes vidare med snällposten. Tyngre brev eller lösbrev fick inte sändas med

snällposten. Portot från Uppsala till Tierp var 3 Skilling Banco för ett brev i första viktklass, vilket gällde från 1/1 1831 till enhetsportots och frimärkenas införande den 1/7 1855. Snällpost kostade inget extra.

Mottagaren av detta brev är samma inspektör Forsenius som det tidigare brevet. Brevet är karterat och adresserat till Söderfors Bruk. Söderfors hade ingen post. Det skulle dröja ytterligare 25 år innan orten fick en egen poststation.

Det är adresseringen till Söderfors i kombination med karteringen 14, som är det intressanta. Karteringen visar att brevet gått i en bunt mellan två postkontor. Det är inte ett lösbrev. Söderfors hade inget postkontor. Så då måste brevet ha ingått i en bunt mellan Uppsala och Tierp. "Alla visste" att Söderfors skulle få sin post via Tierp, varifrån bruket hade postväska. Så var det ingen som reagerade på den ofullständiga adressen.

Så kom järnvägen

Den 15 december 1874 öppnades järnvägen mellan Uppsala och Gävle för trafik. Detta skulle få stor betydelse för postens organisation och allmänhetens tillgång till dess tjänster. Norra Uppland hade tills nu varit mycket sparsamt försedd med postkontor. Praktiskt taget hade ingenting förändrats sedan postverkets uppbyggnad under 1600-talet. De enda förbättringarna av betydelse var inrättandet av poststationer i Lövestabruk 1869 och Skutskär 1870 samt en postexpedition i Österby 1869. I Söderfors hade en poststation inrättats vid ingången av år 1874.

Elva förenade poststationer inrättades vid banan då den öppnades för trafik den 15 december 1874 och två befintliga näraliggande flyttades för att bli förenade med järnvägen: Harnäs, Skutskär, Elfkarleö, Marma, Orrskog, Söderfors, Tierps station, Tobo, Örbyhus, Dan-

Brev från Uppsala, med fyrkantsstämpel till Söderfors Bruk.

nemora, Wendels station, Wattholma och Stora Wreta. Som så ofta hade inte alla förberedelser fungerat, varför folket i Gamla Uppsala fick vänta tre månader till på sin järnvägs- och poststation.

Järnvägens öppnande medförde stora förändringar i postföringen i norra Uppland. Den dagliga landsvägsposten på linjen Uppsala-Tierp-Gävle drogs in den 16 december. En ny kärrpost inrättades längs den gamla vägen mellan Uppsala och Tierp postexpedition, senare förlängd till Tierps station. Kärrposten på linjen Uppsala-Österby-Gävle omreglerades. Postförbindelse en gång om dagen med en enskild diligens mellan Tobo och Leufstabruk inrättades från 17 december. Från samma dag inrättades daglig förbindelse med kärrpost Dannemora-Österby.

Järnvägen från Uppsala till Gävle byggdes av ett privat järnvägsföretag, Upsala-Gefle Jernväg AB (UGJ). Den var inte en del av Norra Stambanan. Samtidigt med huvudbanan Uppsala-Gävle öppnades två korta sidobanor: Orrskog-Söderfors respektive Örbyhus-Dannemora. Det är högst sannolikt att postväxlingen på sidospåren sköttes som ilgods. Ingen postkupé och inga stämplat är kända på dessa korta sträckor

Söderfors poststation hade inrättats redan den 1 januari 1874. Den flyttades till järnvägsstationen den 15 december. Postföringen mellan Orrskog och Söderfors skulle ske med en tur om dagen i vardera riktningen.

Dannemora poststation inrättades samtidigt med poststationerna vid Upsala-Gefle järnvägar den 15 december 1874. Postföring inrättades genast mellan Örbyhus och Dannemora med en tur om dagen i vardera riktningen. Postväxling skulle ske med PKXP nr 28 i Örbyhus, där både sydgående och nordgående tåg skulle möta samtidigt. Dannemora skildes från järnvägen den 1 juli 1914.

Erik Lindgren berättar i sitt häfte Posthistoria från Tierps kommun, om två korta lantbrevbärlinjer som år 1902 utgick från Söderfors: Söderfors-Löfåsen och Söderfors-Hade. Båda är uttagna på 1904 års postkarta. Den senare förlängd/ritad för hand, hur nu detta skall tolkas? Söderfors-Hade är belagd med stämpel år 1900, enligt Postal bara känd just detta år. Men varför skulle det ta slut där? Här är plats för ytterligare forskning. Sök!

Ur 1877 års postkarta.

SÖDERFORS-HADE

Stämpeln är känd bara från år 1900. Men linjen är belagd till minst 1904.

Detta exemplar bjöds ut på Swestamps raritetsauktion i oktober 2017. Det förblev osålt, men kommer säkert igen på en kommande auktion.

Epilog

Posten i Söderfors skildes från järnvägen den 1 juli 1901. Persontrafiken på bibanan lades ned 1962 och 1989 stoppades även godstransporterna. Rälsen revs upp 1993. Söderfors stationsbyggnad finns ännu kvar och utnyttjas idag som restaurang. Posten sköts numera som på de flesta andra orter av ett ombud, Ica Nära på Nygatan.

Källor:

*Postens cirkulär,
Wikipedia,
PostNord
Erik Lindgren,*

Ett axplock Söderforsstämplar.

Nya medlem och matrikeländringar

Ny medlem

Lennart Lyberg
Killingegången 7
426 71 VÄSTRA FRÖLUNDA
lennartlyberg@hotmail.com
Svensk ångbåtspost och svenska vykort
på ångbåtar.

Ändringar

Assar Hörnell
Tällvägen 7A
854 66 SUNDSVALL

Ändringar, forts.

Karin Svahn
karin.svahn.33@bredband.net
070-734 64 33

Ulf Jernberg
845 61 STENSTAVIK

Hans Enerhall
hans.enerhall@gmail.com
X läns ortsstämplat samt all järnvägs-
post som berör Storvik.

Ortstämplar i Halland på Skilling Banco

Staffan Bengtsson

Att samla ortstämplar från Skilling Banco åren, 1855-58, kan vara en utmaning, trots att antalet orter med postkontor är få vi den tiden. Många stämplat finns bara kända i ett fåtal exemplar.

Det är fallet med några stämplat på Skilling Banco från landskapet Halland, som hade 5 postkontor och 13 kända stämplat mellan åren 1855-58, inräknat Falkenbergs balkstämpel.

De fem halländska städerna hade samtliga postkontor, när frimärken introducerades i Sverige. Halland var ett litet län med drygt 100 000 invånare vid tiden för utgivning av de första svenska frimärkena.

Med undantag från Halmstad är Skilling Banco från Halland sällsynta. Totalt levererades 116 500 skillingmärken till de halländska kontoren. Det motsvarar drygt en procent av alla levererade skillingar i landet eller ett frimärke per invånare i länet under tre års tid. Användning av frimärken var således en ovanlig företeelse och få personer skickade brev vid den tiden.

Till Halmstad har det också levererats allra mest frimärken – 66 300 märken att jämföra med 3 500 till Falkenberg. Näst mest skillingar levererades till Kongsbacka¹, följt av Varberg, Laholm och nämnda Falkenberg (se tabell).

¹ *Kongsbacka stavades Kongsbacka fram till början av 1880-talet.*

Svåra orter

Hur svåra är då att få tag på stämplat från de olika orterna? Ja, Halmstad är enklast följt av Kongsbacka, vilket står i proportion till leveranserna. Svårast att få tag är nog Laholm och Falkenberg, mycket beroende på de små upplagorna, på 4 300 ex respektive 3 500 ex. De tillhör de orter i Sverige som fått ta emot minst skillingmärken i landet.

I Falkenbergs fall tillkommer också det långa ortnamnet som gör att hela namnet inte får plats på ett frimärke.

En riktig raritet är Falkenbergs balkstämpel, som är känd i bara tre exemplar under skillingtiden. Att de är stämplat Falkenberg kan ses att de båda är försedda med balkstämpeln samt fyrkantstämpeln. Under öre vapenperioden försvann nämligen ortstämpeln och endast balkstämpeln fanns med. För övrigt utmärks balkarna av att de är bredare på ytterst på "streck" för att sedan smalna av mot mitten.

Även stämplat från Varberg är svårt att få tag på. En orsak är att den enda riktigt tydliga Varberg-stämpeln var

Skillingmärken

Ort	Antal märken
Laholm	4 300
Halmstad	66 300
Falkenberg	3 500
Varberg	19 600
Kongsbacka	22 800
Totalt	116 500

fyrkantstämpeln som bara var i bruk en kort tid 1855. Den ersattes av en normalstämpel 16, som för det mesta var en otydlig stämpel. Varberg är den enda orten i länet som har haft denna stämpel, som för övrigt är sällsynt i sig. Endast sex orter i landet har haft en sådan.

En annan märklig stämpel som Varberg har är stympade fyrkantstämplar. Bara ortnamnet finns med men utan datum. Dessa härstammar från Varbergs fyrkantstämpel typ 3 och 4. Typ tre användes på Skilling Banco medan typ fyra finns stämplad på det bruna lokalmärket. Det märket användes efter perioden med Skilling Banco.

Fina stämplat på Laholm

En som värnade om stämpelkvalitén var postmästaren i Laholm. Här kan man hitta några riktigt fina avtryck. Det är nog också en förklaring till att det finns bevarat märken och stämplat från orten, trots den mycket begränsade upplagan på bara drygt 4 300 exemplar.

Kungsbacka bytte ut sin fyrkantstämpel mot normalstämpel 10 under hösten 1855. Fyrkantstämpeln fanns dock kvar som hjälpstämpel under 1856.

Blå fyrkantstämplar

Färgade stämplat, blåa, på Skillingar går att hitta från Halmstad och Laholm. I Halmstad gjordes blå stämpelavtryck i början av skillingperioden, fram till månadsskiftet juli/augusti 1855. Även Laholm, har blå stämpelavtryck.

Halmstad hade fram till årsskiftet 1857/58 två fyrkantstämplar, typ 4 och typ 3. Typ 4 har ett karaktäristiskt kännetecken – det högra benet i bokstaven M är stympt. Typ 4 är för övrigt väsentligt vanligare än den finare stämpel typ 3. Under 1857 blev stämpeln typ 4 alltmer utsliten, varför det är svårt att hitta fina avtryck från året 1857.

Det är endast med typ 4 stämpeln som det finns blå avtryck från Halmstad, vilket gäller inte bara under skillingtiden. Förfilatelibrev finns från 1853 med blå till blågröna avtryck.

Halmstads fyrkantstämplat byttes ut mot två olika normalstämplar 10, som dock är svåra att skilja åt. De har samma diameter 20 mm. Lättast att se skillnaden på de båda stämplatarna är att se på siffran ”18”s placering i förhållande till ”H:et” i Halmstad.

Ort

Stämplat

Laholm	Fyrkantstämpel följt av normalstämpel 10
Halmstad	Två olika fyrkantstämplar följt av två olika normalstämpel 10 (årsskiftet 1857/58)
Falkenberg	Fyrkantstämpel hela perioden. Den så kallade balkstämpeln förekommer också (se bild på frimärke)
Varberg	Fyrkantstämpel följt av normalstämpel 16 (grotesk stil)
Kongsbacka	Fyrkantstämpel följt av normalstämpel 10

Några andra orter i Halland hade inte kontor under skillingperioden. Närmast nya kontor som öppnades i länet var gränskontoren i Östra Karup (mot Skåne), Gunnarp (mot Västergötland) och Sjögård (mot Småland). Dessa stämplat hittar man på Vapen med öre, men det är en historia för en annan artikel.

Källor

Sveriges Frankotecken, Handbok del 3,

Sveriges Filatelistförbund

Facit Postal del 7

Hembygdsfilatelisten nr 4 2016; Halmstads fyrkantstämplar typ 3 och typ 4, Staffan Bengtsson och Gunnar Zetterman

Muntlig kommunikation med Göran Persson och Bengt Bengtsson

En raritet är en blå fyrkantstämpel, typ 4, Halmstad-stämpel den första juli 1855, det vill säga dagen för utgivning av de första svenska frimärkena. Typ 4 karaktäriseras av det stympade tredje benet i bokstaven "M".

En annan raritet är Falkenbergs balkstämpel som är känd endast i tre exemplar från skillingperioden. Förutom balken finns även Falkenberg fyrkantstämpel med.

Bild: Göran Persson.

Tre fina avtryck av Warberg normalstämpel 16, vilka är mycket svåra att hitta.

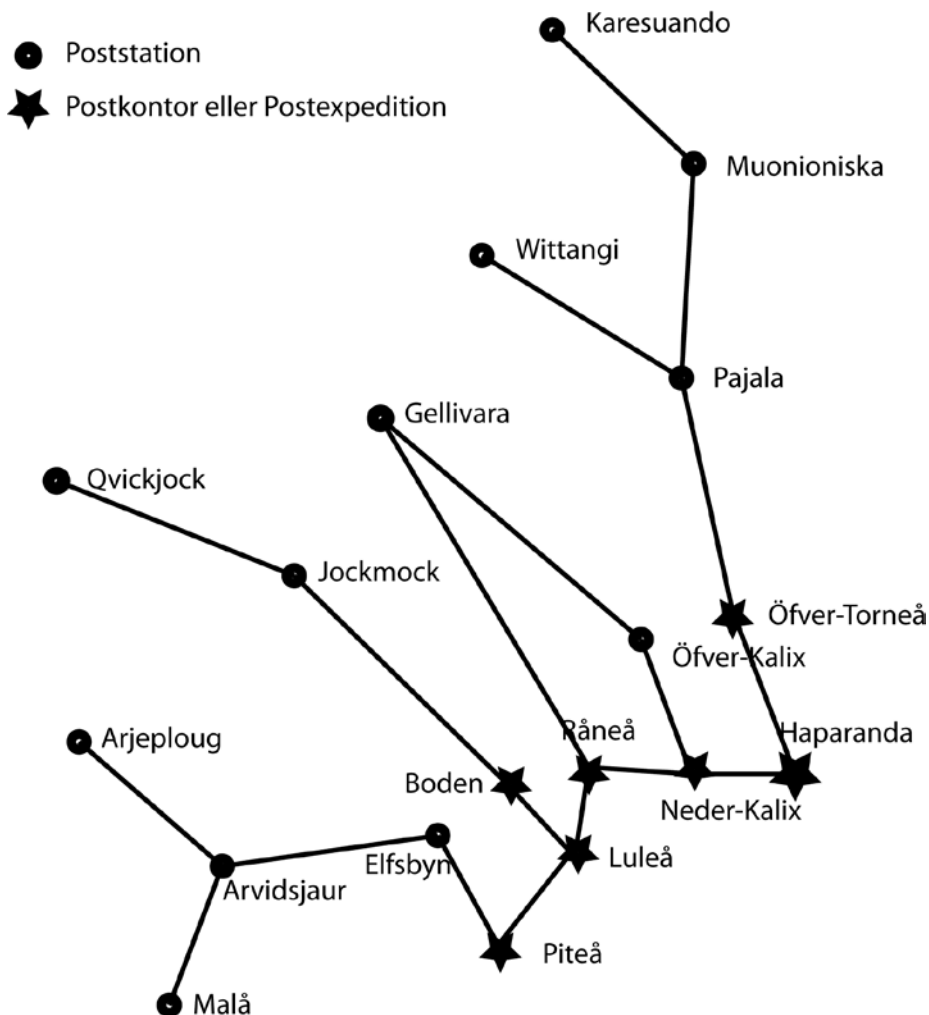
Bilder: Bengt Bengtsson.

Labholm fick endast ta emot 4 300 exemplar, trots den lilla upplagan finns det några fina avtryck. Här en lyxstämpel i blå färg.

Bild: Göran Persson.

Postlinjer i Norrbottens län

I Hembygdsfilatelisten nummer 3 2016 (sid.18) finns en karta över postlinjer i Västerbottens län.

Här är en motsvarande karta för Norrbottens län. Tiden är 1860-talet.

Våren 2018

ONSDAGEN DEN 31 JANUARI KL. 17.00 - 18.30

På Postmuseum Konferensrummet.

Kl. 17.00 - 17.30 Samling.

Kl. 17.30 - 18.30 Forskningar kring postombuden i AC-län, Ola Fägrebo.

Kl. 17.30 - 18.30 ONSDAGEN DEN 28 FEBRUARI KL. 17.00 - 18.30

På Postmuseum Konferensrummet.

Kl. 17.00 - 17.30 Samling.

Kl. 17.30 - 18.30 Fraktmärken, Mats Edström

ONSDAGEN DEN 28 MARS KL. 17.00 - 18.30

På Postmuseum Konferensrummet.

Kl. 17.00 - 17.30 Samling.

Kl. 17.30 - 18.30 Årsmöte. Information om stämpeldatabasen och Samlamera,
Hans-Ove Aldenbrink.

ONSDAGEN DEN 25 APRIL KL. 17.00 - 18.30

På Postmuseum Konferensrummet.

Kl. 17.00 - 17.30 Samling.

Kl. 17.30 - 18.30

Aktuella mötesdata finns alltid på föreningens hemsida:

www.sff.nu/hembygdsfilatelisterna

Kallelse till årsmöte.

Tid: Onsdagen den 28 mars kl. 17.30

Plats: Postmuseum

Årsmöteshandlingarna finns i nästa nummer av tidskriften.

Motioner och frågor till årsmötet skall vara styrelsen tillhanda senast den 20 januari.

Årsavgiften

Det är nu hög tid att betala 2018 års medlemsavgift!

Sätt in 150 kronor på PlusGiro 98 86 28-4.

De som redan betalt kan bortse från denna notis.